

Grote poppenrover jaagt op grote behaarde rupsen

EU-onderzoek: is grote poppenrover zinvolle aanvulling voor EPR-beheersing?

Is het zinvol om de grote poppenrover, die gespecialiseerd is in het vangen van grote behaarde rupsen, als natuurlijke vijand in te zetten in de eikenprocessierupsbestrijding? Het Europese LIFE-project gaat dat de komende vijf jaar onderzoeken.

Auteur: Karlijn Raats

In september 2020 ging het Europese LIFE-project van start, een grootschalig onderzoek naar de effectiviteit en toepasbaarheid van natuurlijke vijanden zoals mezen, sluipwespen, sluipvliegen en kevers bij de bestrijding van de eikenprocessierups (EPR). Niet om de EPR uit te roeien – het is een inheemse soort –, maar om deze beheersbaar te houden. Door het LIFE-project moet ook kennis over natuurlijke vijanden verspreid worden onder lokale overheden. Deelnemers zijn de provincies Antwerpen, Belgisch Limburg, Nederlands Limburg, Noord-Brabant en Gelderland. Het LIFE-project loopt tot en met augustus 2025.

Grote poppenkever

Binnen het LIFE-project worden drie deelonderzoeken uitgevoerd. Bij een daarvan wordt gekeken of de grote poppenrover (*Calosoma sycophanta*) een rol van betekenis kan spelen

in de EPR-bestrijding. De grote poppenrover is een kever uit de familie van de loopkevers (*Carabidae*). De kever heeft een groene kleur en kan als een van de grotere Europese kevers soorten een lengte van 1,5 tot bijna 3 centimeter bereiken. Zijn ontwikkeling gaat snel: binnen enkele weken verandert hij van een larve in een kever. Hij kan vier jaar oud worden en overwintert in de bodem aan de voet van een boom.

Grote en kleine poppenrover

Entomologe Silvia Hellingman heeft in Nederland in het proefstation in Wapserveen proeven uitgevoerd met de kleine poppenrover, die ook jaagt op de eikenprocessierups. Op de landelijke bijeenkomst eikenprocessierups in Ede liet zij in een presentatie zien hoe deze soort van mei tot en met juni laag en hoog in de bomen op allerlei rupsen jaagt,

In Nederland is de soort sinds de jaren vijftig uitgestorven, grotendeels door de introductie van DDT

waaronder de eikenprocessierups, die zich dan in zijn derde en vierde larvestadium bevindt. Het grootste verschil tussen de kleine en de grote poppenrover is dat de voedselbron van de eerste vooral bestaat uit kleine rupsen, zoals van de wintervlinder. De grote poppenrover is gespecialiseerd in de jacht op grote, behaarde rupsen. Een belangrijk verschil met de meeste andere loopkevers, die alleen op de bodem leven, is dat grote poppenrover op hoogte leeft, in bomen en struiken. Daar jaagt hij op rupsen. De grote poppenrover verplaatst zich makkelijk, omdat hij goed kan vliegen.

Zeldzaam

In Nederland is de soort sinds de jaren vijftig uitgestorven, grotendeels door de introductie van DDT in de landbouw. In het Natuurhistorisch Museum in Stuttgart ligt een verzameling van 6.976 grote poppenrovers, die in één keer het leven lieten tijdens een grootschalige toepassing van DDT in het verleden in Spanje. In België is de soort extreem zeldzaam. In Oost-Europa ziet men het aantal grote poppenrovers wel toenemen, doordat de populatie van de dennenprocessierups, hun voedselbron, groeit.

Geen vrees voor plaag na introductie

De grote poppenrover wordt voor zover bekend alleen gekweekt in Zuid-Turkije en naburige landen, in jaarlijkse aantallen van meer dan tienduizend. Dat gebeurt op nesten van dennenprocessierupsen, die daar ruim voorhanden zijn. In Oost-Europa is de grote poppenrover ook verkrijgbaar; in andere Europese landen is het een beschermde soort. Het ligt voor de hand om de grote poppenrover van een kwekerij te betrekken, zodat de introductie zich beperkt tot een soort met één genetische oorsprong. België hoeft niet te vrezen voor een plaag; de grote poppenrover komt daar immers van oudsher al voor. Bovendien zijn er volgens het onderzoeksteam geen gevallen van explosieve populatiegroei van de soort bekend in de omliggende landen waar hij voorkomt.

Toepassing in het verleden

Luc Crevecoeur, onderzoeker bij de Belgische provincie Limburg, is een van de deelnemers aan het LIFE-project in Vlaanderen. Hij vertelt dat de grote poppenrover zijn nut in feite al heeft bewezen. 'In Noord-Amerika had men aan het begin van de vorige eeuw last van een behaarde rups: de plakker (*Lymantria dispar*).

Calosoma sycophanta op de hand van entomologe Silvia Hellingman. Foto: Henry Kuppen

Kleine poppenrover (*Calosoma inquisitor*) eet ringelrups. Foto: Silvia Hellingman.
Het verschil met de grote poppenrover is dat de laatste zich voedt met grote, behaarde rupsen en de kleine poppenrover niet.

‘In Zuid-Turkije wordt de grote poppenrover gekweekt op dennen-processierupsen; hier zouden dat EPR-nesten zijn’

Daarom werden in 1909 de eerste grote poppenrovers geïntroduceerd in Noord-Amerika. Ze werden daar gekweekt en met succes ingezet tegen de behaarde rupsen van de plakker. Toch blijft onderzoek naar de inzet van de grote poppenrover bij de eikenprocessierupsbestrijding van belang. Naast de behaarde rupsen van vlindersoorten als de dennen-processierups (*Thaumetopoea pityocampa*) en de bastaardsatijnvlinder (*Euproctis chrysorrhoea*), staan ook rupsen van andere vlinders als spinners, spanners en uiltjes op zijn menu.

Uitzetten alleen in Vlaanderen

Met het LIFE-project wordt beoogd de grote poppenrover in Belgisch Limburg en Antwerpen op kleine schaal uit te zetten en te monitoren. Daarvoor wordt een aantal grote poppenrovers voorzien van een lichtgewicht zender.

Crevecoeur: ‘Zodat we goed kunnen opvolgen wat ze in het vrije veld doen. Voor de keuze van de uitzettingsplaatsen is er gewerkt met een habitatmodel.’

Het LIFE-project staat daarvoor in contact met verschillende Vlaamse gemeenten. Vlaamse beheerders kunnen zelf ook contact opnemen. Nederlandse gemeenten zijn uitgesloten, want het uitzetten van de grote poppenrover mag in Nederland niet volgens de wet.

Corona

Of uitzetting in België dit voorjaar haalbaar is, hangt onder meer af van de ontwikkeling van COVID-19. Wellicht kunnen de onderzoekers door de coronacrisis niet naar de farms in Zuid-Turkije reizen waar de kevers worden gekweekt. Crevecoeur zegt het niet met zoveel woorden,

maar het is ook nog een optie om de grote poppenrovers uit Oost-Europa te halen.

Ook onderzoek naar kweekmethodes

Volgens Crevecoeur is de effectiviteit van de grote poppenrover bijzonder hoog. ‘Hij eet wel elf rupsen per dag.’ Mocht er een kwekerij voor grote poppenrovers worden opgezet in Vlaanderen, dan wil men bij het LIFE-project eerst alternatieve kweekmethoden onderzoeken. ‘In Zuid-Turkije wordt de grote poppenrover gekweekt op dennenprocessierupsen; wij zouden dat eerder doen op eikenprocessienesten. Maar wellicht zijn er nog andere manieren om de grote poppenrover te laten vermeerderen. Als de kwekers zich voortdurend net zo goed moeten beschermen als de eikenprocessierupsbestrijders, is dat een hele opgave. Daarom willen we binnen het vijfjarige onderzoek ook andere kweektechnieken uittesten.’

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!